

Het 14^e SEOB-bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma. De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan. Dit wordt gedaan door te kijken naar duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen, die betrekking hebben op het IMF-programma, overzichtelijk gepresenteerd.

BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN

- De wisselkoersen voor vreemde valuta vervolgden hun neerwaartse pad in juni 2024.
- De jaar-op-jaar inflatie (hierna: inflatie) nam in mei 2024 verder af en kwam uit op 18,6%. Dit is een daling met 2,3 procentpunt ten opzichte van de maand daarvoor.
- De daling in het inflatiecijfer is vooral toe te schrijven aan de daling in de wisselkoersen.
- De gemiddelde inflatie – prijsstijgingen in de laatste 12 maanden vergeleken met de 12 maanden daarvoor – is eveneens gedaald en bedroeg 35,8% in mei 2024.
- De economische bedrijvigheid verbetert verder, vooral in de transport, constructie, en horeca-gerelateerde sectoren.
- De doelstelling voor de SRD-basisgeldhoeveelheid (M0) werd niet behaald in april 2024, als gevolg van de netto overheidsuitgaven. In mei 2024 lag de M0 onder de overeengekomen bovengrens.
- De spaar- en leenrentes blijven hoog vergeleken met het vorige jaar, maar daalden marginaal in april 2024.
- De bruto internationale reserve (inclusief de reserves van banken) was in mei 2024, USD 1,35 miljard. De importdekking was 6,4 maanden.
- De schuldquote, staatsschuld in procenten van het bruto binnenlands product (BBP), daalde in april 2024 verder naar 98,8%, voornamelijk vanwege de daling in de wisselkoersen.
- In de bankensector verslechterde de solvabiliteit marginaal. Niet-renderende lenigen verbeteren verder.
- Per medio juli 2024 was volgens onze calculatie 61,6% van de maatregelen binnen het IMF-programma afgerond (Tabel 1).

Tabel 1. Status maatregelen IMF-programma

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
A: Monetair en wisselkoersbeleid	64,3%	33,3%	2,4%
B: Fiscaal beleid	60,6%	16,7%	22,7%
C: Schuld	66,7%	33,3%	0,0%
D: Financiële sector	62,5%	37,5%	0,0%
E: Bestuur	55,9%	38,2%	5,9%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	61,6%	28,6%	9,7%

Opmerking: "Overig" houdt in dat de maatregel is uitgesteld of nog niet is aangevangen, of dat de status van de maatregel onbekend is. De maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen worden bij elke IMF-review herzien en vormen ook onderdeel van beleidsgebieden A tot en met F.
Bron: Calculaties SEOB met data IMF-monitoringsmatrix.

DE NATIONALE RISICO ANALYSE

Een nationale risicoanalyse (NRA) is een voorwaarde om te voldoen aan de internationale vereisten voor Anti-Money-Laundering en Terrorisme-financiering (AML/CFT). Het Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) is het regionaal orgaan dat het AML/CFT raamwerk van Suriname evalueert. Als een land bij deze evaluatie te laag scoort, loopt zij het risico afgesloten te worden van de rest van de wereld. Dit brengt het uitvoeren van transacties met het buitenland – en dus ook het importeren en exporteren van goederen en diensten – in gevaar. Suriname voerde haar eerste NRA uit in 2019 en 2020, terwijl de tweede NRA afgerond dient te zijn per ultimo augustus 2024.

Tweede NRA

De tweede NRA wordt uitgevoerd met technische assistentie van het expertteam van Kroll AML- divisie. Voor deze risicoanalyse zijn onder meer vier sectorale assessments uitgevoerd betrekking hebbende op de financiële sector, rechtspersonen en juridische constructies, de gaming sector en de kleinschalige goudsector. Voor de bankensector is de beoordeling afgerond. De Gaming Board heeft het laatste concept met input van Kroll gefinaliseerd. De Commissie Rechtspersonen heeft het vierde conceptrapport voltooid. De resultaten van de sectorale onderzoeken worden vervat in de tweede NRA tezamen met geactualiseerde informatie en data over MI/TF risico's en kwetsbaarheden voor de publieke en private sectoren.

Mutual Evaluation

Suriname heeft in 2023 een Mutual Evaluation – een beoordeling van de maatregelen die een land neemt om AML/CFT aan te pakken – doorlopen en een rapport met aanbevelingen ontvangen. Uit de reeks van 40 aanbevelingen heeft Suriname zich gecommitteerd om 30 aanbevelingen bijzondere aandacht te geven om hiaten weg te werken en om een robuust AML/CFT-systeem te hebben. Dit proces is succesvol opgestart door een gunstige beoordeling in november 2022 van 4 aanbevelingen en worden thans 8 additionele aanbevelingen aangeboden aan de CFATF voor beoordeling op de eerstvolgende plenaire meeting rond november 2024. Aan de restant aanbevelingen (18) wordt momenteel gewerkt door verschillende stakeholders uit de publieke sector en dient Suriname de voortgang te rapporteren in maart 2025 ter finale beoordeling in november 2025.

Wetgeving en Technische Bijstand

Er dienen een aantal wetten aangepast en geconcipeerd te worden ter ondersteuning van het landelijk AML/CFT raamwerk. Het is cruciaal om de wetten goedgekeurd te krijgen in de DNA.

Communicatie met belanghebbenden

De AML Project implementatie unit (AML-PIU) beoogt alle belanghebbenden te betrekken bij de acties gericht op het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering, waarbij periodieke overlegmomenten worden ingebouwd.

Successen en Uitdagingen

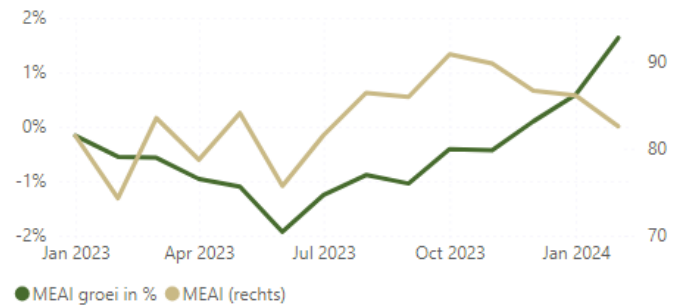
De AML-PIU geeft aan dat één van Suriname's recente successen is het toetreden van de Financial Intelligence Unit (FIU) tot de gerenommeerde Egmont Group. Hierdoor kan FIU Suriname actief participeren op dit platform waarop mogelijkheden worden geboden voor informatie-uitwisseling en het versterken van de eigen capaciteit middels onder andere trainingen en verbeteren van analysemethoden. Voor de publieke sector blijft het een uitdaging om gekwalificeerd personeel aan te trekken en op een duurzame wijze gestructureerd data bij te houden. Tot slot heeft de AML-PIU benadrukt dat een tijdige en adequate afwikkeling van het wetgevingstraject cruciaal is om succesvol uit de CFATF-procedures te geraken.

RECENTE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

ECONOMIE TREKT VERDER AAN

Economische activiteit beweegt opwaarts sinds het begin van dit jaar. De maandelijkse index van economische activiteit (MEAI) van de CBvS schat een economische groei van 1,6% in februari 2024. Deze expansie werd vooral gestuurd door de horecagerelateerde sectoren, met name restaurants. Luchttransport droeg eveneens bij aan deze groei. Ook in de rondhoutproductie ziet de CBvS een verbetering. Anderzijds werd deze groei gedeeltelijk tenietgedaan door een krimp in de handelssector en een terugval in de goudproductie.

Economische Activiteit

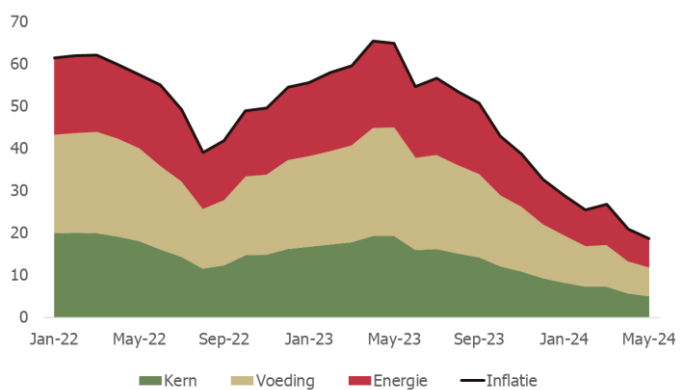

Bron: CBvS.

DE INFLATIE NEEMT VERDER AF IN MEI 2024

In mei 2024 daalde de inflatie verder, voornamelijk door de afname van de wisselkoersen van vreemde valuta. De inflatie bedroeg 18,6%, terwijl de maandinflatie 0,5% was. Ook nam de kerninflatie – de inflatie exclusief voedsel en energieprijzen – verder af. De daling in de wisselkoersen ligt nog steeds ten grondslag aan de daling in de kerninflatie. De gemiddelde 12-maands inflatie daalde van 39,5% naar 35,8%.

Bijdragen Kern, Voedsel en Energieinflatie

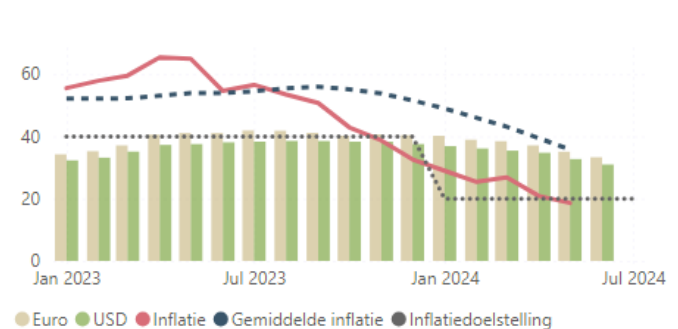

Opmerking: Energie-inflatie omvat de bijdrage aan inflatie van de hoofdgroepen nutstarieven en transport. Voedselinflatie omvat de bijdrage van de hoofdgroep voeding en niet-alcoholische drank. Kerninflatie bevat bijdrage van overige hoofdgroepen. Bron: Calculaties SEOB met data van het ABS.

De SRD-component van de M0 kwam in april 2024 hoger uit dan overeengekomen met het IMF. De netto overheidsuitgaven liggen hieraan ten grondslag. De overheid dient haar uitgaven in lijn te brengen met haar inkomsten om een mogelijke bestedingsdruk te voorkomen. De target voor deze indicator is in mei 2024 wel behaald.

De koersdaling houdt aan. Terwijl de USD-wisselkoers in juni met ruim 5.4% daalde, daalde de Euro wisselkoers met ongeveer 5.1% ten opzichte van de SRD. De aanhoudende wisselkoersdalingen kunnen leiden tot inkomstenverlies voor exporteurs en de overheid, terwijl de overheid anderzijds baat kan hebben bij het aflossen van buitenlandse schulden.

Inflatie (in %) en Wisselkoers

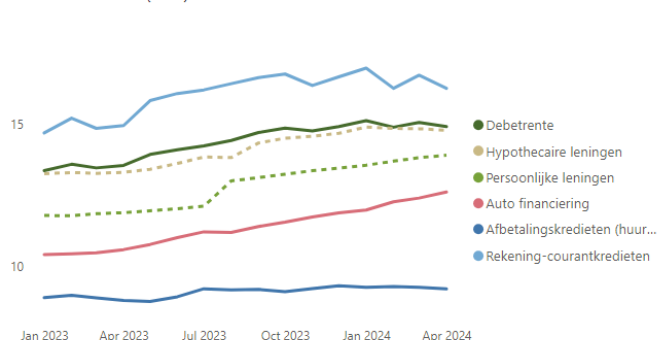

Bronnen: ABS, CBvS.

RENTES BLIJVEN STABIEL; NIET-PRESTERENDE LENINGEN VERBETEREN VERDER

De rentes blijven hoog, maar daalden licht in april 2024. De gemiddelde leenrente daalde van 15,1% naar 14,9% terwijl creditrentes daalde van 11,0% naar 10,4%. De SEOB verwacht dat een mogelijk keerpunt in de rentes is opgetreden vanwege de dalende inflatie en de verbeterde inflatieverwachting. Niettemin blijven rentes uitdagend voor het klein- en middenbedrijf (MKB) en dienen beleidsmakers incentives te scheppen voor strategische productiesectoren.

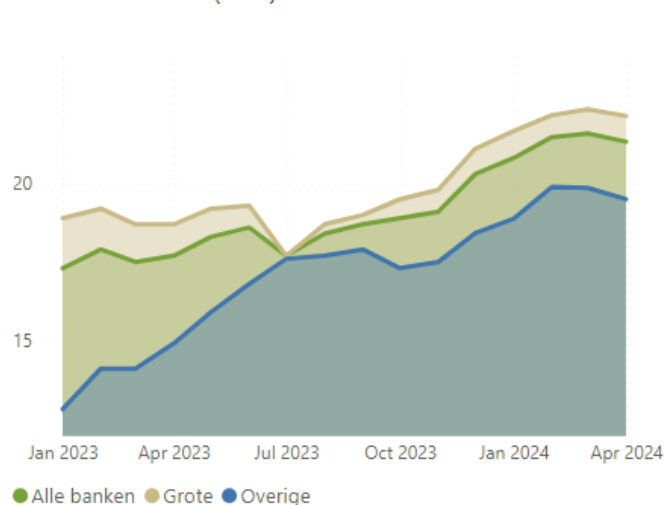
Debetrentes SRD (in %)

Bron: CBvS.

De solvabiliteitsratio nam af in april 2024 naar 21,3%. Dit kan het gevolg zijn van vreemde-valuta activa die ook neerwaarts beweegt omgerekend in SRD. De niet-renderende leningen (NPLs) namen verder af. Terwijl de NPL-ratio in april 2023 nog op 12,0% stond, kwam deze in april van 2024 uit op 10,4%. Dit is het resultaat van het doorvoeren van de asset quality review door banken, alsook de verbeterde terugbetaalcapaciteit van leners. In april bleef de liquiditeitsratio in de bankensector stabiel en bedroeg 53,4%.

Solvabiliteitsratio (in %)

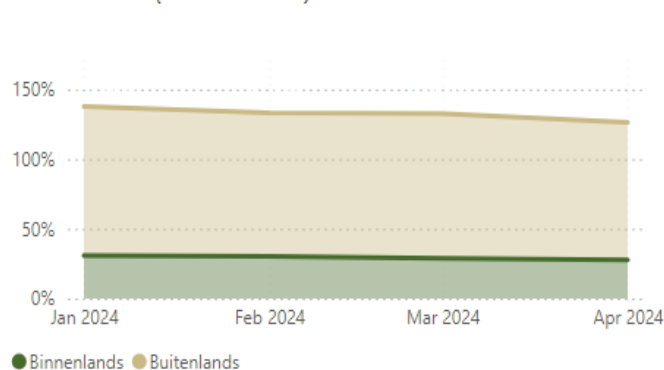

Bron: CBvS.

ONTWIKKELINGEN IN DE STAATSSCHULD

De schuldquote – de staatsschuld in procenten van het BBP – daalde in april 2024 verder naar 126,5% volgens de wettelijke definitie. In april daalde de buitenlandse schuld, uitgedrukt in lokale valuta, naar SRD 88,4 miljard. Tegelijkertijd nam de binnenlandse schuld verder af tot SRD 24,7 miljard door aflossingen.

Staatsschuld (in % van BBP)

Bron: SDMO.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- In deze editie gaan we specifiek in op het AML/CFT vraagstuk. De SEOB is content dat een tweede NRA in de afrondende fase is. Wij benadrukken het belang van het bestrijden van fraude, corruptie en witwassen (AML/CFT) om een gunstig investeringsklimaat te creëren. Er wordt gewerkt aan een reeks wetten om AML/CFT verder te versterken, terwijl andere wetten zich al in een vergevorderd stadium bevinden. Aan de hand van de "maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen" is ook te merken dat het IMF veel nadruk legt op het aanpakken van AML/CFT.
- De SEOB benadrukt het belang van het implementeren van de CFATF-aanbevelingen en adviseert om leden van de private en bancaire sector op te nemen in de Nationale Anti-Money Laundering Commissie en AML-PIU, gezien de noodzaak van compliance in de private sector, met name het bankwezen. Suriname moet doorgaan met het maken van vorderingen, met inachtneming van de successen en uitdagingen om de naleving te verbeteren en de openstaande CFATF-aanbevelingen aan te pakken.
- Binnen het IMF-programma is de laatste tijd vooral de nadruk gelegd op maatregelen in de deelgebieden "Deugdelijk Bestuur" en "Anti-corruptie". De SEOB is van mening dat het doorvoeren van deze maatregelen de institutionele versterking van Suriname zal bevorderen, vooral nu het einde van het IMF-programma in zicht is. De SEOB pleit voor een opvolgend IMF-programma om de instituten te versterken, zodat de resultaten van het huidige programma behouden blijven en de overheid na afloop haar financiën duurzaam kan beheren.
- De inkomsten van de overheid lopen enorm achter, met name ook die uit de mijnbouwsector. De SEOB benadrukt de noodzaak om de staatsinkomsten aanzienlijk te verhogen. Het versterken van de capaciteit en het gebruik van moderne technologieën kunnen hieraan bijdragen. Daarnaast moet het proces voor de inning van de BTW worden verbeterd. Het is essentieel om het bedrijfsleven continu te motiveren en voor te lichten over BTW-wetgeving en de inning effectief voort te zetten.
- In gesprekken met stakeholders wordt de noodzaak tot het afbouwen van subsidies onderschreven. De afbouw van de subsidies zijn noodzakelijk om de overheidsuitgaven te verminderen en het overheidsbudget te ondersteunen. Hetgeen stakeholders naar streven is een met cijfers en feiten onderbouwde kostprijs. De SEOB pleit derhalve voor een gedegen oplossing waarbij er transparantie over de data aan alle partijen wordt gegeven zodat de afbouw gestaag voortgang kan vinden.
- De SEOB houdt de beweging in de overtollige liquiditeiten nauw in de gaten. In de eerste maanden van 2024 werd de M0 target structureel gemist vanwege netto-overheidsuitgaven. In mei werd deze target behaald. Fiscale discipline en een goede coördinatie tussen het ministerie van Financiën en de CBVS zijn essentieel voor een succesvol Monetary Targeting beleid.
- Rentetarieven nemen langzaam af. Tegelijkertijd zijn de wisselkoersdruk en de bestedingsinflatie in de afgelopen maanden afgenomen. De SEOB verwelkomt de afname van rentetarieven, gezien het belang van toegang tot kapitaal voor het MKB. De SEOB steunt daarom initiatieven zoals SURGE, het garantiefonds en het productiekredietfonds.
- De inflatie zal naar verwachting verder afnemen in 2024. Tariefsaanpassingen van nutsvoorzieningen zullen echter kosteninflatie veroorzaken. De SEOB schat een 12-maands gemiddelde inflatie tussen 16% en 22% in 2024, terwijl het IMF een gemiddelde inflatie van 21,1% verwacht.
- De SEOB voorziet economische groei in 2024, hoewel de productie het niveau van vóór Covid nog niet zal bereiken. Het lijkt er steeds meer op dat een positief Final Investment Decision voor de deur staat. Indien TotalEnergies een positief investeringsbesluit neemt, zal de opstart van de offshore oliesector de economische

groei bevorderen. De SEOB pleit voor stimulansen voor de ontwikkeling van lokale sectoren, met een focus op werkgelegenheid en productie en met oog voor duurzaamheid en klimaatverandering.

- SEOB benadrukt het belang van een vervolg IMF-programma ter waarborging van de maatregelen die genomen zijn in de afgelopen periode en voor de verdere versterking van instituten, dit ten einde een duurzame economie en samenleving te bouwen.
- De SEOB merkt op dat het actiepunt "Herzie de overheidsuitgaven voor sociale bescherming en publiceer een tijdgebonden strategisch plan om de efficiëntie en effectiviteit van sociale uitkeringen te verbeteren" op "afgerond" is geplaatst door het IMF. Helaas is het sociaal programma een van de acties binnen het IMF-programma dat nooit gedegen opgezet is. Uit alle analyses blijkt dat het sociaal programma haar effectiviteit mist.
- Het sociaal programma dat vooralsnog niet goed van de grond gekomen is, dient opnieuw te worden ontworpen voor een effectieve bestrijding van armoede en ondersteuning van de echte sociaal zwakkeren. Dit standpunt wordt ook benadrukt in het recent uitgegeven rapport van IDB en de World Bank Group 'Poverty assessment in Suriname'. SEOB heeft meerdere keren benadrukt niet te focussen op de budgettaire targets van het sociaal programma maar op de effectiviteit van het sociaal programma. Ook in dit kader benadrukt SEOB dat de uitbetalingen in het kader van het sociaal programma voor de transparantie via de banken moeten lopen.

<http://www.seob.sr>
secretary@seob.sr

